

OMGEVINGSAGENDA ZUIDOOST-BRABANT

Versie 2.0, 8 december 2021

#1 Waarom deze Omgevingsagenda	4
1.1 Wat is de Omgevingsagenda Zuidoost-Brabant?	5
1.2 Werken met de Omgevingsagenda	5
1.3 Leeswijzer	6
#2 Positionering Zuidoost-Brabant	7
2.1 Mozaïek Zuidoost-Brabant vormt één daily urban system	8
2.2 Zuidoost-Brabant is Brainport Eindhoven	9
2.3 Zuidoost-Brabant is een voedselproducerende regio	10
2.4 Conclusie	10
#3 Duurzame schaalsprong Brainport Eindhoven	12
3.1 Ontwikkeling Brainport Eindhoven	13
3.2 Opgaven duurzame schaalsprong Brainport	14
#4 Nieuwe balans in het landelijk gebied	16
4.1 Een landelijk gebied in transitie	17
4.2 Opgaven nieuwe balans in het landelijk gebied	18
#5 Afspraken	20
5.1 Verhaallijn: Duurzame schaalsprong Brainport	22
5.2 Verhaallijn: Nieuwe balans in het landelijk gebied	23
5.3 Nadere informatie afsprakenkaders en programma's Duurzame Schaalsprong Brainport	24
5.5 Nadere informatie afsprakenkaders en programma's Nieuwe Balans Landelijk Gebied	27

A photograph of a modern urban environment. In the foreground, there is a field of tall, dry grasses in shades of brown and green. Behind the grass, several tall buildings are visible. On the left, a white building with large glass windows is partially visible. In the center, a shorter building with a dark roof and white facade is seen. On the right, a tall, dark-colored building with many windows dominates the view. The sky is blue with some white clouds. The overall scene suggests a mix of urban development and natural elements.

#1

WAAROM DEZE OMGEVINGSAGENDA?

1.1 WAT IS DE OMGEVINGSAGENDA ZUIDOOST-BRABANT?

Deze Omgevingsagenda is de bestuurlijke samenwerkingsagenda van gemeenten, waterschappen en provincie voor de fysieke leefomgeving van de regio Zuidoost-Brabant. Doel van deze Omgevingsagenda is het bundelen van de afsprakenkaders en programma's met interbestuurlijke afspraken. Op basis daarvan kunnen aanvullende afspraken worden geformuleerd. Hierdoor ontstaat overzicht. De Omgevingsagenda is daarmee een instrument om bestuurlijk slimmer te kunnen regisseren op de voortgang en realisatie van de gedeelde opgaven in Zuidoost-Brabant. Het draait dan om hoofdpijnen binnen het fysieke domein.

De Omgevingsagenda is een dynamische schakelkast die de samenwerking tussen betrokken overheidspartijen faciliteert. Deze partijen werken – ieder vanuit een eigen rol – samen aan de realisatie van de gemaakte afspraken. De Omgevingsagenda helpt om overzicht te houden en waar nodig als partners gezamenlijk bij te sturen. Op basis van een gezamenlijke analyse van gedeelde opgaven, lopende trajecten en projecten worden samen prioritaire acties benoemd en periodiek op elkaar afgestemd.

Deze Omgevingsagenda bevat twee lagen:

- Afspraken tussen gemeenten, waterschappen en de provincie; en
- Gezamenlijke inzet van gemeenten, regio, provincie en waterschappen voor te maken afspraken met het Rijk.

De Omgevingsagenda biedt daarmee tevens een basis voor het samen optrekken en lobbyen richting de landsdelige Omgevingsagenda Brabant-Limburg, het MIRT en meer.

De inzet is om de voortschrijdende afspraken met het Rijk op te nemen in de opeenvolgende Omgevingsagenda's Brabant-Limburg.

1.2 WERKEN MET DE OMGEVINGSAGENDA

In de (interim) Omgevingsverordening van de provincie Noord-Brabant is vastgelegd dat het regionaal overleg tenminste eenmaal per bestuursperiode een regionale omgevingsagenda opstelt met daarin de gezamenlijke ambities en hoofdpijnen binnen het fysieke domein in de betreffende regio.

De Omgevingsagenda en de halfjaarlijkse voortgangsrapportage/monitor zijn sturend voor het programma van de halfjaarlijkse Omgevingsdagen. Naast het delen van successen worden tijdens de Omgevingsdagen ook (proces)afspraken gemaakt over acties en afspraken die achterblijven in realisatie.

De Omgevingsagenda is zelf géén beleidskader. Er worden geen afspraken in opgenomen die neerkomen op nieuwe (inhoudelijke) beleidskeuzen. Afspraken kunnen wel gaan over (beleidsinitiatieve) procesafspraken die helder maken wanneer of hoe betrokken partijen tot een dergelijke keuze willen komen.

WELKE AFSPRAKEN KOMEN IN DE AGENDA?

De Omgevingsagenda is bedoeld voor afspraken die bijdragen aan de gezamenlijke ambities voor de regio, en de daarvoor in de Omgevingsagenda opgenomen hoofdpijnen, die enkel kunnen slagen als meerdere bestuurslagen concrete samenwerkingsafspraken maken. Het gaat om afspraken die voortvloeien of aansluiten op reeds vastgestelde kaderstellende 'brondocumenten'. In dit licht zijn de afspraken niet nieuw, maar vormt de agenda wel een mogelijkheid nadere afspraken te maken over hoe de ambities gezamenlijk behaald en gerealiseerd gaan worden, synergie te bewaken of te bewerkstelligen. Afspraken komen op de agenda als ze binnen twee jaar worden opgepakt.

1.3 LEESWIJZER

Hoofdstuk 1 beschrijft het doel en de functie van het instrument omgevingsagenda in het interbestuurlijk regionaal overleg. Vervolgens geeft hoofdstuk 2 een beschrijving en positionering van de regio Zuidoost-Brabant. Op basis van deze positionering zijn twee verhaallijnen uitgewerkt die op de gehele regio betrekking hebben. Deze verhaallijnen gaan in op de twee hoofdpogingen van de regio: 'duurzame schaa sprong Brainport' (hoofdstuk 3) en 'nieuwe balans in het landelijk gebied' (hoofdstuk 4). Beide verhaallijnen resulteren in een overzicht van gedeelde opgaven en subopgaven in hoofdstuk 5. In dat hoofdstuk worden ook de daarbij behorende afsprakenkaders en programma's beschreven.

#2

**POSITIONERING
ZUIDOOST-
BRABANT**

2.1 MOZAÏEK ZUIDOOST- BRABANT VORMT ÉÉN DAILY URBAN SYSTEM

De regio Zuidoost-Brabant telt bijna 800.000 inwoners en is samen met de andere regio's van de Brabantse stedenrij onderdeel van het zogenaamde Stedelijk Netwerk Nederland.

MOZAÏEKLANDSCHAP: EEN CITY OF VILLAGES

Kenmerkend voor Zuidoost-Brabant is het mozaïeklandschap waarin stad en land elkaar afwisselen. De complementaire kwaliteiten van stad en land versterken elkaar. De grens tussen stad en land is niet scherp, eerder rafelig. Stad en land zijn – meer dan elders – met elkaar verweven. Grote delen van de centrumsteden Eindhoven en Helmond hebben een dorps karakter, qua verschijningsvorm vergelijkbaar met de om hen heen gelegen kernen zoals Veldhoven, Best en Geldrop. Zuidoost-Brabant is een *city of villages*. Veel dorpen zijn behoorlijk groot en bedrijvig. Het onderscheid tussen stad, dorp en buitengebied is soms moeilijk te maken. Deels is de verspreide bebouwing een gevolg van de ligging op hooggelegen zandgrond, die door diverse beken wordt doorsneden. Daarnaast heeft de katholieke planologie van de gedecentraliseerde industrialisatie het gespreide verstedelijkingspatroon in de naoorlogse periode verder in de hand gewerkt. Tevens werd de demografische explosie van na 1950 niet exclusief geconcentreerd in de steden Eindhoven

en Helmond, maar ook opgevangen in de randgemeenten en de dorpen. Vandaag de dag is sprake van een relatief gedeconcentreerd verstedelijkt gebied, waar agrarische, natuur- en recreatiegebieden vrijwel altijd in de nabijheid zijn. Grote delen van de natuur zijn aangewezen als Natura-2000 gebieden vanwege hun hoge waarde voor de biodiversiteit. Met een andere bril op kan het gebied omschreven worden als een landelijk gebied met een daardoorheen gewezen stedelijk netwerk.

ÉÉN DAILY URBAN SYSTEM

Professor Tordoir* omschrijft de ruimtelijke samenhang binnen Zuidoost-Brabant als een *dubbelstad met een vlinderstructuur*. De westelijke en grootste vleugel omvat Eindhoven en de aangrenzende (rand)gemeenten, die tezamen als één stad functioneren. De A2-gemeenten zijn functioneel vooral op Eindhoven en deels ook op Weert georiënteerd. De Kempengemeenten zijn ieder op hun eigen wijze met de stadsregio Eindhoven verbonden. Naast de westelijke vleugel vormen de Peelgemeenten een oostelijke samenhangende vleugel, met Helmond als centrumstad. Door de krachtige onderlinge binding tussen Eindhoven en Helmond zijn, via een interstedelijke as, de twee stadsgewestelijke vleugels gekoppeld. Opvallend is dat tussen aangrenzende kleinere gemeenten in verschillende vleugels relatief weinig relaties bestaan. Voor de arbeids- en woningmarkt en voor het hoger opgeleide deel van de bevolking vervaagt de vlinderstructuur en wordt de regio steeds meer *één daily urban system*, waarbij ook Boxtel, Meijerijstad,

Uden, Boekel en Weert meespelen. De winkel- en voorzieningenstructuur is opvallend gedecentraliseerd, met het (hoger) onderwijs als uitzondering. De vlinderstructuur is ook sterk waar het gaat om sociale contacten en recreatie. Kortom, economisch integreert de gehele regio steeds meer, maar sociaal en cultureel spelen de verschillende streken een rol.

Het feit dat Zuidoost-Brabant één *daily urban system* is betekent niet dat er geen maatschappelijke en economische verbindingen zijn met andere regio's. Er is voor het hoger onderwijs (studenten) een intensieve interactie tussen Zuidoost-Brabant en Tilburg, Den Bosch, Nijmegen en de Randstad.** Zuidoost-Brabant heeft een prominente positie in bovenregionale pendelnetwerken. Met name hoger opgeleiden (HBO en WO) zijn meer en vaker bereid om over langere afstanden naar hun werk te pendelen. Dit is te zien aan de per saldo inkomende pendel vanuit de regio's Tilburg, Noordoost-Brabant en Nijmegen (met name naar Eindhoven en de westelijke buurgemeenten). Daarnaast is er een stevige wederzijdse pendelrelatie van hoogopgeleiden tussen de steden Eindhoven, Den Bosch en Utrecht, waarbij er overigens meer hoogopgeleiden naar Utrecht pendelen dan andersom.

De regio Zuidoost-Brabant is zowel ruimtelijk als functioneel een bijzondere regio die aanzienlijk bijdraagt aan de welvaart van Nederland. Hieronder wordt nader ingegaan op de economische positie van de regio. Daarbij wordt eerst ingezoomd op de hightechregio Brainport (paragraaf 2.2) en vervolgens op de economische betekenis van het

landelijk gebied als voedselproducerende regio (paragraaf 2.3). In de hoofdstukken 3 en 4 wordt voor beide aspecten een verhaallijn uitgewerkt, resulterend in een overzicht van opgaven.

2.2 ZUIDOOST-BRABANT IS BRAINPORT EINDHOVEN

Nederland staat in de top vijf van de meest concurrerende landen en is een van de meest welvarende landen van de wereld.

Dit is vooral te danken aan de Noord- en de Zuidvleugel van de Randstad en Zuidoost-Brabant die samen het economisch kerngebied van Nederland vormen. Zuidoost-Brabant heeft een internationale koppositie in de kennisintensieve maakindustrie en levert daardoor een belangrijke bijdrage aan het verdien- en innovatievermogen van Nederland. De toeleverketens van de bedrijven in deze regio strekken zich uit tot over de regio- en landsgrenzen (met name Vlaanderen, Noordrijn-Westfalen en Zuid-Duitsland). De afzetmarkt van met name de high-techsector is wereldwijd. De sector speelt een belangrijke rol in innovatie, stimuleert bedrijvigheid in andere sectoren en stuwt de productiviteitsgroei, de basis van economische groei.

HIGHTECHREGIO: KENNISINTENSIEVE MAAKINDUSTRIE

De vestiging van Philips (1891) en DAF (1932) in het centrum van Eindhoven vormde een belangrijke basis voor de huidige hightechregio, die zich nu manifesteert als een fijnmazig regionaal netwerk van campussen en productielandschappen. Rondom een aantal Original Equipment Manufacturers, bedrijven die onder eigen merknaam complexe machines op de markt brengen, zoals ASML, NXP, DAF, FEI/Thermo Fisher Scientific en Philips, is een economisch ecosysteem ontstaan van research & development, design en kennisintensieve (toeleverende) maakindustrie. Deze slimme maakindustrie zit verspreid over de hele regio en is daar deels voortgekomen uit de diversificatie en innovatie van de in het verleden florerende textielindustrie (Helmond) en sigarenindustrie (Kempen) en de og steeds aanwezige metaalindustrie en levensmiddelenindustrie. Dit systeem strekt zich uit tot (ver) voorbij de landsgrenzen, maar het zwaartepunt is geconcentreerd in Zuidoost-Brabant, oftewel *Brainport Eindhoven*.

KENNIS EN ONDERZOEK

De door Tordoir beschreven economische integratie komt het meest pregnant tot uiting in de hightech maakindustrie die in de hele regio aanwezig is. Belangrijk voor het vestigingsklimaat van de regio is de aanwezigheid van kennis- en onderzoeksinstituten. In toenemende mate gaan zij de verbinding aan met de hightech maakindustrie. Campussen en gespecialiseerde bedrijvenparken bieden hybride

leer- en werkomgevingen. Binnen de ring van Eindhoven bevinden zich de TUE-campus en Strijp S en T. Aan de zuid- en westzijde van het verstedelijkt gebied rond Eindhoven bevinden zich De Run/ASML, de High Tech Campus, de Brainport Industries Campus en Philips Healthcare Campus. De High Tech Automotive Campus bevindt zich aan de westzijde van Helmond.

MAAKINDUSTRIE

De toeleverende maakindustrie is terug te vinden op vrijwel alle over de regio verspreid liggende grotere en kleinere bedrijventerreinen. Grote concentraties van kennisintensieve maakindustrie bevinden zich in productielandschappen zoals De Run in Veldhoven, Flight Forum, GDC en De Hurk in Eindhoven, Science Park/Ekkersrijt in Son, De Wijer/Bedrijventerrein Zuidoost-Brabant en Groot-Schooten in Helmond, bedrijvenpark Esp en het Kempisch Bedrijvenpark in Hapert. Een concentratie van zakelijke dienstverlening is te vinden in de omgeving van Centraal Station Eindhoven.

2.3 ZUIDOOST-BRABANT IS EEN VOEDSELPRODUCERENDE REGIO

Zuidoost-Brabant is niet alleen een toonaangevende hightechregio. Zuidoost-Brabant is samen met aangrenzende delen van Noordoost-Brabant en Noord- en Midden-Limburg tevens één van de belangrijkste voedselproducerende regio's van Nederland.

Op dit schaalniveau is de complete agrofoodketen ('van grond tot mond') aanwezig, zowel plantaardig als dierlijk, inclusief ondersteuning in de vorm van onderwijs, onderzoek & ontwikkeling en toeleverende bedrijvigheid, zoals bijvoorbeeld op het Foodtech Park in Helmond. Op het gebied van onderzoek en onderwijs zijn er sterke relaties met de WUR (Wageningen) en de HAS (Den Bosch). Een deel van oostelijk Zuidoost-Brabant maakt deel uit van het tuinbouwgebied Greenport Venlo.

CONCENTRATIE INTENSIEVE LANDBOUW

De concentratie van intensieve land- en tuinbouw, met name intensieve veehouderij, is het meest zichtbaar in de Peel. Ook in delen van de Kempen zijn concentraties van intensieve veehouderij aanwezig. Verspreid over heel Zuidoost-Brabant bevinden zich sterke spelers in foodprocessing-technologie en voedselverwerkende industrie.

LEEFOMGEVINGSKWALITEIT

Door de sterke verwevenheid van stad en platteland draagt het landelijk gebied in belangrijke mate bij aan de leefomgevingskwaliteit van alle inwoners van de regio. Groene uitloopgebieden zijn overal nabij. Van oudsher droeg het agrarisch productielandschap bij aan de landschappelijke kwaliteit van de regio. Deze kwaliteit staat echter op veel plaatsen onder druk door de groei van de verstedelijking, en vooral de schaalvergroting en industrialisatie van de agrarische bedrijfsvoering. De groenblauwe kwaliteiten van de regio zijn vooral herkenbaar in het Natuurnetwerk Brabant, zoals het Van Gogh Nationaal Park, Landschapspark de Kempen, de Groote Heide, de Peelvenen, Grenspark Kempen-Broek en ook in de beekdalen en rivierlandschappen.

De concentratie aan activiteiten is een kwaliteit. De intensiteit van activiteiten stelt de regio ook voor uitdagingen. In delen van het landelijk gebied staan leefbaarheid, omgevings- en milieukwaliteit (lucht-, geur-, bodem- en waterkwaliteit) onder druk, met name vanwege de hoge concentratie van intensieve veehouderijen (stikstofemissie) en de daaraan verbonden teelten. De effecten hiervan zijn zowel nadelig voor de leefbaarheid en gezondheid van de inwoners van de regio, als voor de kwaliteit van water, bodem en natuur. Ze vormen een belemmering voor de verstedelijkingsopgave van Zuidoost-Brabant. Een omslag naar kringlooplandbouw en emissiearme landbouw is nodig. Daarnaast spelen problemen en opgaven van leegstaand vastgoed, zoals vrijkomende agrarische bebouwing (VAB), de huisvesting van arbeidsmigranten en ondermijning.

Deze vraagstukken beperken zich overigens niet tot het landelijk gebied.

2.4 CONCLUSIE

Zuidoost-Brabant levert een belangrijke bijdrage aan de economie van Nederland. De regio is internationaal concurrerend, als hightechregio én als voedselproducerende regio. Deze basispositie is geen blijvend gegeven. In dit hoofdstuk is de regio Zuidoost-Brabant getypeerd als een mozaïek-metropool met sterk verweven stedelijke en landelijke gebieden. Stedelijk en landelijk gebied profiteren hierdoor in hoge mate van elkaars kwaliteiten, ze zijn complementair aan elkaar. Dit is dan ook kenmerkend voor het vestigingsklimaat van de regio, zowel voor inwoners als bedrijven. Deze kwaliteiten staan echter onder druk. Nieuwe grote opgaven dienen ruimtelijk te worden ingepast. In de volgende hoofdstukken worden de twee hoofdopgaven, oftewel verhaallijnen geschetst die de regio Zuidoost-Brabant onderscheiden van andere regio's in Brabant en Nederland: 'duurzame schaa sprong Brainport' en 'nieuwe balans voor het landelijk gebied'. Beide verhaallijnen zijn van toepassing op de gehele regio Zuidoost-Brabant, zowel voor het stedelijke als het landelijke gebied.

In het licht van bovenstaande kenschets van de regio moet duidelijk zijn dat dit geen tegenstrijdige verhaallijnen zijn, beide verhalen versterken elkaar.

Het is belangrijk dat betrokken overheden samen blijven werken aan het versterken van de uitgangspositie van de regio. Er zijn veel opgaven die de regio niet alleen kan oppakken, een actieve betrokkenheid van provincie en Rijk is onmisbaar en nodig om blijvend te kunnen bijdragen aan de Nederlandse welvaart in het algemeen, en de brede welvaart van de inwoners van Zuidoost-Brabant in het bijzonder.

#3 DUURZAME SCHAALSPRONG BRAINPORT EINDHOVEN

3.1 ONTWIKKELING BRAINPORT EINDHOVEN

Om de concurrentie met stedelijke regio's elders in Europa, Amerika en Azië blijvend aan te kunnen, en het verdienvermogen van Nederland te versterken, moeten de innovatiekracht, de productiviteit en de agglomeratiekracht van Brainport Eindhoven worden vergroot. De uitgangssituatie van de regio Zuidoost-Brabant dient daarvoor sterk te worden verbeterd.

In het voor Brainport Eindhoven kenmerkende *triple-helix-verband* werken alle Zuidoost-Brabantse gemeenten samen met de provincie en het Rijk aan het in balans brengen van een gezonde, veilige en aantrekkelijke woon-, werk- en leefomgeving met gewenste ontwikkelingen en het versterken van het duurzaam verdienvermogen. Daarbij is de wens om de (economische) ontwikkeling van de leefomgeving samen te laten gaan met versterking van te beschermen waarden als gezondheid, landschap, waterveiligheid, natuur, cultureel erfgoed, leefomgevingskwaliteit en milieukwaliteit. Dit vraagt om een zorgvuldige afweging, waarbij het voorkomen van schade aan genoemde aspecten altijd zwaar moet wegen.

SCHAALSPRONG NODIG

De Brainportregio is de kennismotor van de Nederlandse economie en kent een bovengemiddelde

economische groei. Die groei wordt vooral veroorzaakt door de kennisintensieve maakindustrie. De krachtige economische ontwikkeling leidt tot groei-pijn, met name op het gebied van verstedelijking en mobiliteit. Een belangrijke opgave voor Zuidoost-Brabant is het maken van een schaa sprong ten aanzien van verstedelijking en bereikbaarheid. Dit is nodig om toekomstbestendig te blijven en aantrekkelijk voor talent en (toekomstige) bewoners, werkgevers en werknemers. Dit vergt in het bijzonder een inhaalslag op het gebied van (hoog-)stedelijke milieus, voorzieningen en (inter)nationale bereikbaarheid om in het internationale krachtenveld niet achterop te raken. Brainport concurreert met kennisregio's als München, Londen, Milaan, Boston en dergelijke. De concurrentie met deze regio's om kennis, talent en kapitaal verheft en zet de concurrentiepositie onder druk. Om talent en bedrijven te trekken en te binden zijn een goed vestigingsklimaat en voorzieningen met grootstedelijke kwaliteit en uitstraling een vereiste, waarbij goede bereikbaarheid een belangrijk onderdeel van dat vestigingsklimaat is. Het woon- en leefklimaat staat in schril contrast met andere innovatieregio's. Het voorzieningenniveau en het woningaanbod moet zich mee ontwikkelen met de veranderende bevolkingssamenstelling en inwoners moeten mee profiteren. Deze eisen aan het vestigingsklimaat impliceren vooral een intensivering van het bestaand stedelijk gebied. Daarnaast is de bereikbaarheid een belangrijke opgave. Daarbij speelt de transitie van het – te veel door de auto gedomineerde – mobiliteits-systeem, in combinatie met het matige ontwikkelde openbaar vervoer in, van én naar de regio. Hierdoor

is het arbeidsmarkt bereik te gering. Ook binnen de regio leidt dit tot knelpunten. Tenslotte is er sprake van een kwantitatieve en kwalitatieve opgave op de woningmarkt en zijn er leefbaarheidsknelpunten, met name op het gebied van luchtkwaliteit, geluid, stank en stikstofuitstoot. Deels hangen deze leefbaarheidsknelpunten samen met de specifieke ligging van de regio tussen (industriële) regio's als de Randstad, Ruhrgebied en de Vlaamse Ruit. Maar ook de economische en maatschappelijke dynamiek in Zuidoost-Brabant zelf draagt hieraan bij.

VERSTEDELIJKINGSSTRATEGIE

Om blijvend te kunnen concurreren met Europese kennis- en innovatieregio's is een stevige inzet op agglomeratiekracht noodzakelijk: een versterking van de verbindingen van de regio met de wereld om haar heen, maar ook een sterke interactie van de toplocaties, het stedelijk gebied, de woongebieden en natuur daarbuiten. Er is behoefte aan sterke interactiemilieus op goed bereikbare plekken. De regio Zuidoost-Brabant is gebaat bij een geconcentreerde verstedelijking, een intensivering van bestaande, of bestuurlijke vastgestelde (harde)

verstedelijkingslocaties voor wonen en werken. Een succesvolle verdichtingsstrategie stelt hoge kwaliteitseisen aan de inrichting van de omgeving. Dat geldt in het bijzonder voor de kern van de regio, het Stedelijk Gebied Eindhoven (SGE). Concentratie van verstedelijking draagt namelijk bij aan het vasthouden en creëren van massa voor regionale en lokale voorzieningen, voorkomt langere verplaatsingen binnen de regio en versterkt de concurrentiepositie van OV, de (elektrische) fiets of de benenwagen. De regio Zuidoost-Brabant is één daily urban system. Dit maakt het belangrijk om binnen de hele regio integraal naar verstedelijking en mobiliteit te kijken. Woon- en werklocaties worden gekoppeld aan de bestaande (met name de OV) infrastructuur. Een transitie van het mobiliteitssysteem in het verstedelijkt gebied van auto-gedomineerd naar OV en fiets is randvoorwaardelijk om verdichting te realiseren.

Om te komen tot een voldoende aanbod van kwalitatief goede én betaalbare woningen dient het kwantitatieve woningtekort in de regio te worden aangepakt. Deze opgave betreft het gehele stedelijke netwerk, inclusief de vitale kernen van het landelijk gebied. Belangrijk bij deze opgave is dat deze nieuwe woningen voldoen aan nieuwe eisen op het gebied van energie, circulair bouwen en klimaat. De inzet op verdichting van het stedelijk gebied geeft alle kans om op het thema regionaal groen een kwalitatieve agenda te ontwikkelen die van doorslaggevend belang kan zijn in het ontwikkelen van een Brainport met internationale aantrekkingskracht. Er blijft ruimte beschikbaar voor

de versterking van natuur en landschap, verbetering van de klimaatadaptiviteit van Zuidoost-Brabant en een gebruik van het landelijk gebied door de agrarische sector die beter past bij de natuurlijke draagkracht. Verstedelijking gaat waar mogelijk gepaard met gelijktijdige toevoeging van groen en afname van verhard oppervlak. Tegelijkertijd moet de omgeving ingericht worden om hittestress en (pieken van) wateroverlast op te vangen. De inrichting van groen – parken, ontharding buitenruimte, verbinding met landschap, vergroenen daken en gevels – is een belangrijke troef in een toekomstbestendige aangename stedelijke omgeving. Om wateroverlast te voorkomen en waterveiligheid te waarborgen vinden nieuwe ontwikkelingen en uitbreidingen niet plaats in de beekdalen en op lage plekken in het landschap.

Deze verstedelijkingsstrategie vergt aanvullende verstedelijkingsscenario's voor de Peel, de Kempen en de A2-gemeenten. De verstedelijkingsopgave in deze gebieden is – naast een kwantitatieve opgave – vooral een kwaliteitsopgave: vitaliteit van de voorzieningen, een passend aanbod bij een veranderende demografische vraag en veranderende woonwensen en het inzetten van woningbouw als middel om structuuringrepen te doen op het gebied van energietransitie en klimaatadaptatie.

Planning en programmering van woon- en werklocaties vindt plaats volgens de *ladder van duurzame verstedelijking* en is gericht op versterking van het regionale Brainport-ecosysteem. Ook de planning en programmering van bedrijventerreinen vindt

subregionaal plaats volgens de ladder van duurzame verstedelijking. Daarbij wordt primair gekeken naar de behoefte van de in de regio aanwezige bedrijvigheid en de kansen voor versterking van het Brainport-ecosysteem. Vestiging van grootschalige logistieke bedrijvigheid is enkel mogelijk indien dit de productieketen van Brainport Eindhoven versterkt.

3.2 OPGAVEN DUURZAME SCHAALSPRONG BRAINPORT

Op basis van bovenstaande inventarisatie zijn er drie hoofdogaven aan de orde voor het realiseren van de beoogde duurzame schaalsproming Brainport en daarmee het verbeteren van de concurrentiekracht van de regio:

1. Stedelijke schaalsproming
2. Verduurzamen verstedelijking
3. Schaalsproming bereikbaarheid

■ Opgave 1: Stedelijke schaalsproming

Het verbeteren van de internationale concurrentiekracht van de regio is een majeure opgave voor de regio. Dit betekent dat het vestigings- en verblijfsklimaat voor de inwoners en bedrijven een kwaliteitsimpuls moet krijgen. Voor een positie als economische wereldspeler dient het centrum van

Eindhoven een schaa sprong van ‘stedelijk’ naar ‘hoogstedelijk’ te maken en dient het centrum van Helmond meer stedelijk te worden. Dit vergt unieke en aantrekkelijke woon- en werklocaties en plekken voor ontmoeting en evenementen, en topvoorzieningen op het vlak van cultuur en sport. De regio dient te beschikken over voldoende diversiteit aan woonmilieus, variërend van centrum-stedelijk tot landelijk passend bij de demografische veranderingen.

De subopgaven bij deze hoofdoopgave zijn:

- *Toevoegen hoogstedelijke interactiemilieus*
- *Versterking (top)voorzieningenstructuur*
- *Uitbreiding woningvoorraad*

■ Opgave 2: Verduurzamen verstedelijking

Het verbeteren van de leef-, verblijf- en werk-omstandigheden van de inwoners, bezoekers en bedrijven is leidraad voor het regionale verstedelijkingbeleid. Het gaat om het creëren van een gezonde, klimaatadaptieve en duurzame verstedelijking met behoud van stedelijke en dorpse

kwaliteiten en met bijzondere aandacht voor sociale cohesie en inclusie. Een tijdige herstructurering van bestaande woon- en werklocaties is nodig opdat deze enerzijds courant blijven en anderzijds klimaatrobuust en toekomstbestendig worden.

De subopgaven bij deze hoofdoopgave zijn:

- *Verduurzamen bestaande bebouwde omgeving: energietransitie, circulair, klimaatadaptatief en waterveilig*
- *Verbeteren leefomgevingskwaliteit en gezondheid*
- *Verbeteren groene en blauwe dooradering stedelijk gebied*

■ Opgave 3: Schaa sprong bereikbaarheid

Het verbeteren van de intraregionale en (inter)nationale bereikbaarheid van de regio is een belangrijke randvoorwaarde voor de beoogde schaa sprong. De regio moet zowel intraregionaal, nationaal als internationaal goed bereikbaar worden voor alle duurzame en schone soorten van vervoer, maar ook digitaal goed zijn ontsloten. Deze bereikbaarheidsopgave is in belangrijke mate ook een digitale opgave om de mobiliteitsvraag slim en duurzaam te kunnen geleiden. Dit betekent een transitie naar een minder door de auto gedomineerd (regionaal) mobiliteitssysteem. De druk op het bestaande – teveel door de auto gedomineerde – mobiliteitssysteem, in combinatie met het matig ontwikkelde openbaar vervoer in, van én naar de

regio vormt een majeur knelpunt. Niet alleen staat hierdoor bijvoorbeeld het arbeidsmarkt bereik onder druk, ook leidt dit op meerdere plekken tot leefbaarheidsknelpunten. De opgave is verstedelijking te concentreren en verdichten, gekoppeld aan de (OV-) infrastructuur. Hierdoor worden verplaatsingen korter en lopen, fietsen en het OV aantrekkelijker alternatieven voor de auto. Hetgeen een positieve bijdrage levert aan de leefomgeving en een gezonde leefstijl. Cruciale opgave hierbij is de intraregionale bereikbaarheid tussen campussen onderling (vaak aan de rand van de stad/steden gelegen), het centrum van Eindhoven en in iets mindere mate Helmond en de herkomstgebieden (woongebieden) in de regio. Een belangrijke randvoorwaarde daarbij is dat gezocht wordt naar slimme, duurzame en veilige oplossingen, zoals een modal shift van auto naar openbaar vervoer en fiets en het investeren in slimme, veilige en duurzame bereikbaarheid. De bovenregionale bereikbaarheidsopgave is belegd in het mobiliteitsprogramma SmartwayZ.NL, waarbij de aanpak varieert van smart mobility-oplossingen tot het verbreden van snelwegen en het aanpakken van vervoersknoppunten.

De drie subopgaven bij deze hoofdoopgave zijn:

- *Verbeteren van de intraregionale bereikbaarheid*
- *Verbeteren van de (inter)regionale en (inter)nationale connectiviteit met economische centra*
- *Verbeteren van de digitale bereikbaarheid*

A scenic landscape photograph of a green field with a fence, trees, and cows under a blue sky. The field is lush green and enclosed by a wooden fence with wire. In the background, there are several cows grazing. The sky is a clear, bright blue with some light clouds. The overall scene is peaceful and rural.

#4

NIEUWE BALANS IN HET LANDELIJK GEBIED

4.1 EEN LANDELIJK GEBIED IN TRANSITIE

In hoofdstuk 3 is de opgave ‘duurzame schaal-sprong Brainport Eindhoven’ uitgewerkt in een verhaallijn en (sub)opgaven. Dit hoofdstuk beschrijft de verhaallijn bij de opgave ‘nieuwe balans in het landelijk gebied’. Ook hier gaat het om een verhaallijn voor de gehele regio Zuidoost-Brabant. Beide verhaallijnen sluiten elkaar niet uit, ze overlappen en waar mogelijk versterken ze elkaar.

De ambitie van de 21 samenwerkende gemeenten uit de regio Zuidoost-Brabant is dat het landelijk gebied leefbaar, toekomstbestendig en economisch vitaal blijft. Dit draagt bij aan de kwaliteit van het vestigingsklimaat van Brainport en aan de leefbaarheid van de regio als totaal. Stedelijk en landelijk gebied zijn daarin een samenhangend geheel. Daartoe is een ‘Streefbeeld’ met richtinggevende uitspraken vastgesteld door alle raden. De ambities van de provincie komen hiermee overeen. De kwaliteit van het landelijk gebied laat op dit moment te wensen over. De concentratie van intensieve veehouderijen tekent het landschap met (grootschalige) agrarische complexen en eenzijdige teelten. Ook is sprake van een aantasting van de fysieke leefomgeving en van de natuur, in het bijzonder door de hoge stikstofuitstoot en verdroging. Met de aantasting van de water-, lucht-, bodem- en natuurkwaliteit,

staan ook de biodiversiteit en gezondheid onder druk. Tegelijkertijd wordt de regio geconfronteerd met een aantal majeure opgaven, zoals de energietransitie, circulaire economie en klimaatadaptatie en de ruimtelijke en maatschappelijke stad-platteland relaties. Dit maakt de transitie van het landelijk gebied van Zuidoost-Brabant tot een van de grootste strategische opgaven in de regionale samenwerking. Het betreft nadrukkelijk niet alleen de transitie van de agrarische sector. Een integrale benadering is nodig. De versterking van ruimtelijke en ecologische kwaliteiten hangt ook samen met de veranderende economische en sociale structuur in het landelijk gebied en de verbinding tussen landelijk en stedelijk gebied.

ONTWIKKELING AGRARISCHE SECTOR

Zuidoost-Brabant is een belangrijke voedselproducerende regio. Duizenden agrarische bedrijven in de intensieve land- en tuinbouw (met name intensieve veehouderij, maar ook vollegrondsgroenteteelt, boomteelt) en een daaraan gekoppelde toeleverende en afnemende industrie en dienstverlening zorgen voor veel werkgelegenheid in de regio. De primaire agrarische sector, die zowel een economische drager als een beeldbepalende factor voor de ruimtelijke en ecologische kwaliteit is, ondergaat een grote transitie. Een deel van de agrarische bedrijven, met name de intensieve vee-teelt, zal verdwijnen, wat gevolgen heeft voor de boeren zelf, de daarmee samenhangende structuur van het agrarisch gebied, het vrijkomende agrarisch vastgoed en het vestigingsklimaat van de regio.

Dit betekent een grote opgave voor zowel de agrariërs als de overheid. De transitie van de landbouw is gaande en versnelt de komende jaren, waardoor keuzes gemaakt moeten worden. Dit is randvoorwaardelijk voor een toekomstbestendige sector die gezond, economisch concurrerend en minder belastend voor natuur en leefomgeving is.

De transitie van het landelijk gebied zet de regio niet alleen voor grote maatschappelijke opgaven, het biedt ook kansen. Afspraken zijn nodig voor de versnelling van de transitie van de agrarische sector, klimaatadaptatie, natuurontwikkeling en de inpassing van duurzame opwek van energie. Op het schaalniveau van de 21 gemeenten is de opgave om specifiek aandacht te blijven geven aan het faciliteren van alternatieve economische dragers en de versterking van de ruimtelijke en ecologische kwaliteit van het landelijk gebied. Een belangrijke opgave voor het landelijk gebied is te komen tot succesvolle innovatieve en circulaire verdienmodellen voor economisch duurzame functies en dragers die tevens de landschappelijke kwaliteiten versterken. Gezondheid en veiligheid van consument en omwonenden én biodiversiteit en dierenwelzijn gaan hand in hand met het verdienvermogen van de agrariërs en andere ondernemers in het buitengebied. De voedselproductie dient afgestemd te zijn op de natuurlijke en maatschappelijke draagkracht van de omgeving. Een specifiek vraagstuk hierbij is hoe om te gaan met vrijkomende agrarische bebouwing. Dit alles vergt een voortvarende samenhangende aanpak van opgaven als emissiereductie, energietransitie en het voedselvraagstuk met

innovatieve technieken en de aanwezige kennis en vaardigheden. Hierbij kan agrofood gekoppeld worden aan hightech (foodtech).

AMBITIE: EEN VITAAL LANDELIJK GEBIED

Het is belangrijk dat de transitie van het buitengebied resulteert in een mooi, economisch gezond, landschappelijk aantrekkelijk en uitnodigend landschap. Dit draagt ook bij aan een concurrerend vestigings- en verblijfsklimaat in de Brainportregio. Alleen zo kunnen stad, kernen en platteland elkaar aanvullen tot één sterk geheel. Het buitengebied moet ook fysiek en digitaal goed bereikbaar zijn, zodat stad en platteland optimaal als één samenhangend geheel kunnen functioneren. Regiobreed moet er ruimte worden gevonden voor een scala van functies: agrarische bedrijven, wonen, leisure, energieopwekking, klimaatadaptatie, innovatieve maakindustrie, natuur, zorg en dienstverlening. Dit vergt een goede zonering op basis van de potenties en randvoorwaarden van het landschap (inclusief de ondergrond). De opgave bij de transitie van het landelijk gebied is het vinden van een nieuwe duurzame balans, een zorgvuldige omvorming naar een innovatieve en maatschappelijk gedragen toekomst van het landelijk gebied in goede dialoog met alle betrokkenen.

Het ruimtegebruik moet in balans zijn met de natuurlijke systemen. Ook wordt gezocht naar mogelijkheden om in het landelijk gebied meer maatschappelijke en economische meerwaarde te genereren door een bijdrage te leveren aan een gezonde

bodem, maatschappelijke aspecten (vitaliteit en leefbaarheid), biodiversiteit, duurzame energieopwekking, klimaatadaptatie en landschappelijke kwaliteit.

Een belangrijke input voor deze Omgevingsagenda is het streefbeeld voor het landelijk gebied dat de 21 gemeenten van de Metropoolregio Eindhoven in 2020 hebben vastgesteld. Grote opgaven op het terrein van voedselproductie, klimaat, waterveiligheid, circulaire economie, biodiversiteit en energie vragen om een samenhangende aanpak om een economisch vitaal, leefbaar en ecologisch duurzaam platteland te behouden en versterken. Tevens is het belangrijk om Natuurnetwerk Brabant te completeren door het Van Gogh Nationaal Park, Landschapspark de Kempen, de Groote Heide en Peelvenen verder te ontwikkelen.

Het streefbeeld omvat drie lijnen ter versterking van het vestigingsklimaat en de leefbaarheid van Zuidoost-Brabant. De lijnen zijn gericht op:

- *versterking van landschap, natuur en de verbinding tussen stad en platteland en creëren van ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie*
- *een ruimtegebruik dat in balans is met natuurlijke systemen;*
- *zoeken naar mogelijkheden om in het landelijk gebied meer maatschappelijke en economische meerwaarde te genereren.*

Het streefbeeld vormt het inhoudelijke vertrekpunt voor de participatie vanuit de regio in het traject van

de Gebiedssamenwerking Zuidoostelijke Zandgronden/NOVI-gebied De Peel.

4.2 OPGAVEN NIEUWE BALANS IN HET LANDELIJK GEBIED

Op basis van bovenstaande inventarisatie zijn drie hoofdoggaven aan de orde voor het realiseren van de beoogde nieuwe balans voor het landelijk gebied:

1. Een herstel van de natuurlijke systemen en een ruimtegebruik dat daarmee in balans is
2. Versterking van landschap, natuur en de verbinding tussen stad en platteland. Creëren van ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie
3. Economische en sociale ontwikkeling van het landelijk gebied die bijdraagt aan de kwaliteit en vitaliteit van de regio

■ Opgave 1: Een herstel van de natuurlijke systemen en een ruimtegebruik dat daarmee in balans is

De huidige intensieve manier van voedselproductie heeft een negatief effect op het landschap, de natuur, de bodemkwaliteit en biodiversiteit, het milieu en de volksgezondheid. Het landgebruik moet in evenwicht gebracht worden met wat het natuurlijk systeem aan kan. Dit betekent het beperken van geur, fijnstof,

stikstof, ammoniak, ziektekiemen, uitspoeling van nutriënten en bestrijdingsmiddelen. Het is belangrijk om in te zetten op een transitie naar een duurzaam en vitaal 'natuurinclusief' landbouw- en voedsel-systeem, gebaseerd op gesloten kringlopen.

De subopgaven bij de opgave zijn:

- *Het zorgen voor een transitie naar een duurzaam en vitaal 'natuurinclusief' agrofoodstelsel*
- *Het stimuleren van het sluiten van agrofood-kringlopen*
- *Het zorgen voor een gezonde leefomgeving, verbetering van water- en luchtkwaliteit en grotere biodiversiteit*

■ **Opgave 2: Versterking van landschap, natuur en de verbinding tussen stad en platteland. Creëren van ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie**

Het is belangrijk dat het buitengebied mooi, landschappelijk aantrekkelijk en uitnodigend blijft. De kwaliteit van het landschap als drager weegt mee in de keuzes voor het landelijk gebied. Verrommeling en versnippering worden daarbij voorkomen en waardevolle natuur- en landschapsstructuren versterkt. Een verbetering van de verbindingen tussen stedelijk en landelijk gebied draagt bij aan de economische vitaliteit, waaronder het benutten van het toeristisch-recreatief potentieel. Kansen liggen onder meer in het versterken van beekdalen, aan-

eengesloten natuurgebieden tot in de stad, het verbinden van groenstructuren, het versterken van recreatieve netwerken, en het aanmoedigen van nieuwe bedrijvigheid. De regio wil in 2050 klimaat-neutraal zijn. Een robuust watersysteem moet overlast als gevolg van hoosbuien en de impact van langdurige perioden van droogte beperken. Dit robuuste watersysteem is ook nodig om de aangetaste Natura 2000-gebieden te herstellen en ze weerbaarder en biodiverser te maken. Bij het opwekken van duurzame energie is er oog voor versterking van de kwaliteit van het landschap, de bodem, landbouwkundige waarden en biodiversiteit. Waar mogelijk wordt energieopwekking gecombineerd met andere functies.

De subopgaven bij deze opgave zijn:

- *Realisatie van natuurnetwerk Brabant*
- *Versterking landschappelijke kwaliteiten (belevings-, toekomst- en gebruikswaarde)*
- *Het versterken van de verbinding tussen stad en platteland*
- *Het realiseren van een robuust watersysteem*
- *Zorgvuldige inpassing van grootschalige opwekking van duurzame energie*

■ **Opgave 3: Economische en sociale ontwikkeling van het landelijk gebied die bijdraagt aan de kwaliteit en vitaliteit van de regio**

Een sterke economische structuur draagt bij aan vitale kernen en een vitaal buitengebied. Gezocht wordt naar een verruiming van de mogelijkheden voor economische activiteiten in de agrarische sector die een bijdrage leveren aan een gezonde bodem, maatschappelijke aspecten (vitaliteit en leefbaarheid), biodiversiteit, duurzame energie-opwekking, klimaatadaptatie en landschappelijke kwaliteit. De focus ligt hierbij op de sectoren kringlooplandbouw en landbouwinnovaties, energie, zorg, startups in de maakindustrie en leisure. Doel is te komen tot succesvolle innovatieve verdienmodellen voor economisch duurzame functies en dragers die tevens de landschappelijk kwaliteiten versterken. De ontwikkeling van vitale kernen door een passende kwantitatieve en kwalitatieve ontwikkeling van de woningvoorraad en bedrijventerreinen is beschreven bij de verhaallijn schaalessprong Brainport.

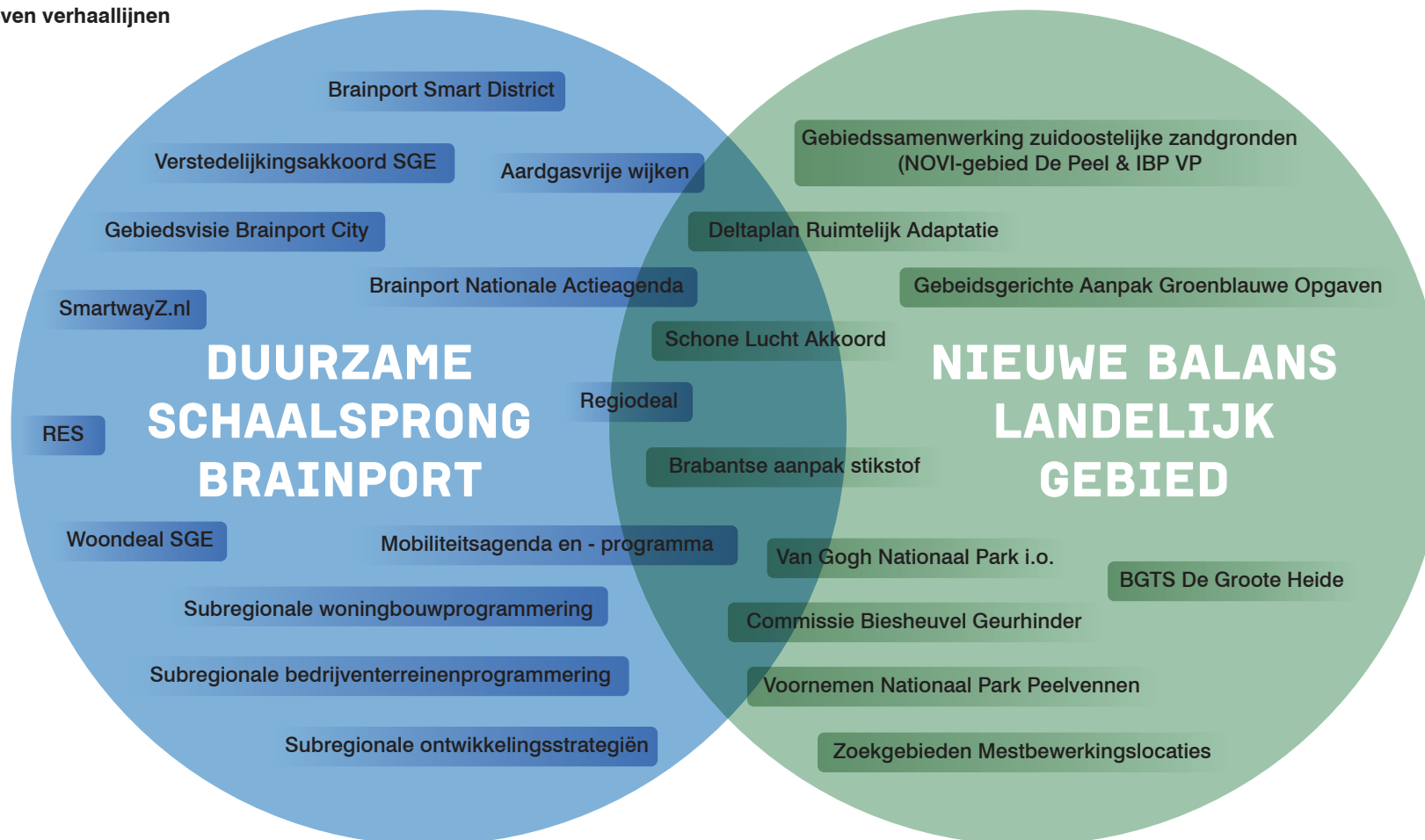
De subopgaven bij de opgave zijn:

- *Het stimuleren van alternatieve en circulaire economische verdienmodellen*
- *Het stimuleren van meekoppel- en innovatiekansen op het gebied van energietransitie, klimaatadaptatie en grondstoffenbewerking*

#5

OVERZICHT AFSPRAKENKADERS EN PROGRAMMA'S

Verweven verhaallijnen

In de tabellen 5.1 en 5.2 (pagina 22 en 23) zijn de kaders en de programma's opgenomen voor de hoofd- en subopgaven uit beide verhaallijnen. Zoals eerder geconstateerd is de sterke verwevenheid van stedelijk en landelijk gebied een belangrijk kenmerk van de regio Zuidoost-Brabant. Bovenstaand moet dit verduidelijken, indicatief zijn programma's en afsprakenkaders gepositioneerd. De presentatie dient vooral de leesbaarheid, en laat onverlet dat veel kaders en programma's betrekking hebben op beide verhaallijnen.

5.1 VERHAALLIJN: DUURZAME SCHAALSPRONG BRAINPORT

Hoofdoopgave	Subopgaven	Kaders en programma's
1. Stedelijke schaalprong	<ul style="list-style-type: none"> - Toevoegen hoogstedelijke interactiemilieus - Versterking (top)voorzieningenstructuur - Uitbreiding woningvoorraad 	<ul style="list-style-type: none"> - Verstedelijkingsakkoord SGE - Brainport Nationale Actieagenda (BNA) - Regiodeal Brainport Eindhoven - Woondeal Stedelijk Gebied Eindhoven - SmartwayZ.NL
2. Verduurzamen verstedelijking	<ul style="list-style-type: none"> - Verduurzamen bestaande bebouwde omgeving: energietransitie, klimaatadaptatie en waterveiligheid - Verbeteren leefomgevingskwaliteit en gezondheid - Verbeteren groene en blauwe dooradering stedelijk gebied 	<ul style="list-style-type: none"> - (Verrijkte) Gebiedsvisie Brainport City - Brainport Smart District (BSD) - Propositie Brainportlijn (Nationaal Groeifonds) - Regionale Mobiliteitsagenda en Uitvoeringsprogramma 2021 - Actie- en Investeringsagenda Coronaherstel - Regionale Energiestrategie Metropoolregio Eindhoven (RES) - Programma Aardgasvrije Wijken & Transitie warmtenet Helmond
3. Schaalprong bereikbaarheid	<ul style="list-style-type: none"> - Verbeteren van de intraregionale bereikbaarheid - Verbeteren van de (inter)regionale en (inter)nationale connectiviteit met economische centra - Verbeteren van de digitale bereikbaarheid 	<ul style="list-style-type: none"> - Programma Gezonde Groene Leefomgeving (VWS) - Luchthaven Eindhoven Overleg (LEO) - Subregionale ontwikkelingstrategieën - Subregionale afspraken woningbouwprogrammering - Subregionale afspraken bedrijventerreinen-programmering

5.2 VERHAALLIJN: NIEUWE BALANS IN HET LANDELIJK GEBIED

Hoofdoopgave	Subopgaven	Kaders en programma's
<p>4. Een herstel van de natuurlijke systemen en een ruimtegebruik dat daarmee in balans is</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Het zorgen voor een transitie naar een duurzaam en vitaal 'natuurinclusief' agrofoodsysteem - Het stimuleren van het sluiten van agrofoodkringlopen in de regio - Het zorgen voor een gezonde bodem, verbetering van water- en luchtkwaliteit en grotere biodiversiteit 	<ul style="list-style-type: none"> - Gebiedssamenwerking zuidoostelijke zandgronden (NOVI-gebied de Peel + IBP vitaal platteland) - Nationale Klimaatadaptatiestrategie (NAS) - Deltaplan Ruimtelijke adaptatie (DPRA) - Gebiedsgerichte Aanpak Groenblauwe Opgaven - Brabantse aanpak stikstof Natura-2000
<p>5. Versterking van landschap, natuur en de verbinding tussen stad en platteland. Creëren van ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Realisatie van natuurnetwerk Brabant - Versterking landschappelijke kwaliteiten (belevings-, toekomst- en gebruikswaarde) - Het versterken van de verbinding tussen stad en platteland - Het realiseren van een robuust watersysteem - Zorgvuldige inpassing van grootschalige opwekking van duurzame energie 	<ul style="list-style-type: none"> - Commissie Geurhinder Veehouderijen - Schone lucht akkoord - Van Gogh Nationaal Park i.o. - Voornemen Nationaal Park Peelvenen - BGTS Natuurgrenspark De Groote Heide - Waterbeheerprogramma's - Stroomgebiedbeheerplan Maas - Koepelovereenkomst Groenblauwe Opgaven 2021-2027
<p>6. Economische en sociale ontwikkeling van het landelijk gebied die bijdraagt aan de kwaliteit en vitaliteit van de regio</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Het stimuleren van alternatieve en circulaire economische verdienmodellen - Het stimuleren van meekoppel- en innovatiekansen op het gebied van energietransitie, klimaatadaptatie en grondstoffenbewerking - Het tegengaan van verloedering door vrijkomende agrarische bebouwing 	<ul style="list-style-type: none"> - Programma Sanering en Verduurzaming Veehouderij - Zoekgebieden mestbewerkingslocaties

5.3 NADERE INFORMATIE AFSPRAKENKADERS EN PROGRAMMA'S DUURZAME SCHAALSPRONG BRAINPORT

VERSTEDELIJKINGSAKKOORD SGE

Het verstedelijkingsakkoord Stedelijk Gebied Eindhoven (SGE) is een uitwerking van het MIRT-onderzoek Verstedelijking en Bereikbaarheid Brainport Eindhoven zoals vastgesteld in het BO MIRT van november 2020. Het geeft invulling aan de gemaakte MIRT-afspraken. Het verstedelijkingsakkoord bouwt voort op het MIRT-onderzoek en kijkt waar mogelijk op een integrale manier naar verstedelijking. Het akkoord is aangevuld vanuit de ambities en (beleids)documenten die er voor de regio liggen vanuit de negen gemeenten, de provincie, de waterschappen en het Rijk.

Het Verstedelijkingsakkoord SGE zal gesloten worden tussen (in ieder geval) de negen gemeenten die samenwerken in het SGE, de Provincie Noord-Brabant en het Rijk. Het akkoord is gestoeld op een inhoudelijk narratief voor de regio en beoogt de afspraken ten aanzien van verstedelijking vanuit een gezamenlijk beeld op de toekomst van het SGE samen te vatten.

BRAINPORT NATIONALE ACTIEAGENDA (BNA)

Het economische succes en de aantrekkelijkheid van de hele regio staan onder druk. De kennis-

intensieve maakindustrie geeft aan daardoor in toenemende mate moeite te hebben met het vinden en binden van het juiste talent. In 2018 sloegen daarom Rijk, provincie Noord-Brabant, de 21 Zuidoost-Brabantse gemeenten en de regionale economic board (Stichting Brainport) de handen ineen voor een langjarige samenwerking en stelden de Brainport Nationale Actieagenda (BNA) op. Met als doel het versterken en versnellen van de inspanningen om de potentie van de economisch krachtige regio maximaal voor de nationale economie te benutten. De BNA is opgebouwd rond vijf pijlers: (1) talent, (2) kennis, innovatie & ondernemen, (3) vestigingsklimaat, (4) digitalisering en (5) maatschappelijke innovaties. Iedere pijler bestaat op zijn beurt uit meerdere actielijnen, een deel hiervan raakt direct dan wel indirect aan de fysieke leefomgeving en daarmee aan deze Omgevingsagenda Zuidoost-Brabant. Zo kent de BNA-pijler vestigingsklimaat de actielijnen voorzieningen, Eindhoven Internationale Knoop XL en (internationale) bereikbaarheid. De BNA-pijler maatschappelijke innovaties bevat de actielijnen gezondheid & vitaliteit, energie en slimme & duurzame mobiliteit.

REGIODEAL BRAINPORT EINDHOVEN

De in 2018 tussen Rijk, provincie en regio overeengekomen Regiodeal Brainport Eindhoven fungeert met een financiële impuls van 370 miljoen euro (waarvan 130 miljoen van het Rijk) als vliegwiel voor de BNA. Deze deal heeft een looptijd van vier jaar en borgt de gezamenlijke financiering van een vastgestelde deelverzameling projecten uit de BNA.

Kanttekening in het kader van deze Omgevingsagenda is dat projecten betreffende de fysieke leefomgeving (in de BNA opgenomen in de pijlers vestigingsklimaat en maatschappelijke opgaven) niet of nauwelijks onderdeel zijn van het gezamenlijke financiële arrangement van de Regiodeal. De regiodeal is opgebouwd langs drie pijlers: onderscheidend voorzieningenaanbod, aantrekken/behouden talent en innovaties met impact. De Stichting Brainport zorgt voor de jaarlijkse voortgangsrapportage.

WOONDEAL STEDELIJK GEBIED EINDHOVEN

De Woondeal (2019) is gesloten tussen de gemeenten in het Stedelijk Gebied Eindhoven (SGE), het ministerie van BZK en de provincie Noord-Brabant. Deze partijen zetten zich langjarig in om de kwantitatieve en kwalitatieve woningbouwopgave in het stedelijk gebied voortvarend te realiseren. De focus ligt op binnenstedelijke locaties en negen 'majeure locaties'. In de periode 2019-2023 worden 27.000 woningen gerealiseerd, waarvan 15.000 in Eindhoven. Voor de periode 2024-2040 komen daar nog eens maximaal 35.000 woningen in het SGE bij. In 2024 besluiten partijen over een mogelijke verlenging van de Woondeal.

SMARTWAYZ.NL

SmartwayZ.NL is een mobiliteitsprogramma in Zuid-Nederland gericht op het verbeteren van de bereikbaarheid en het stimuleren van innovatie. Betrokken partijen willen samen het slimste

mobiliteitssysteem van Nederland realiseren. Onze aanpak varieert van het ontwikkelen van slimme, duurzame oplossingen tot het verbreden van snelwegen (A58, A67, N279 Veghel-Asten, A2 Randweg Eindhoven, A2 Weert-Eindhoven, Bereikbaarheidsagenda Zuidoost-Brabant) en het verbeteren van vervoersknooppunten. Meer dan 150 partners werken binnen het programma samen, waaronder het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Rijkswaterstaat, de provincies Noord-Brabant en Limburg, diverse gemeenten, bedrijven en kennisinstellingen. De programmaraad bestaat uit bestuurders van bedrijven, kennisinstellingen en overheden.

(VERRIJKTE) GEBIEDSVISIE BRAINPORT CITY

Voor versterking van de internationale concurrentiepositie van Brainport Eindhoven op de lange termijn is een gebiedsvisie Brainport Avenue 2020-2040 opgesteld. Deze geeft een kansrijk toekomstperspectief waarmee de Brainportregio kan blijven concurreren met Europese kennis- en innovatieregio's. Daarvoor zijn substantiële verbeteringen van de agglomeratiekracht, connectiviteit en vestigingsklimaat nodig. De gebiedsvisie is in het BO MIRT van 13 november 2014 door Rijk en regionale partijen vastgesteld. Bewaking van de realisatie van de gebiedsvisie vindt plaats in het Bestuurlijk Kernteam/ Stuurgroep Brainport City, met daarin regio (Eindhoven, SGE, Brainport Development), provincie en Rijk. De visie is in 2019 door de samenwerking SGE 'verrijkt' met beleidsuitspraken uit de periode 2014-2019 (onder meer de SGE Samenwerkingsagenda 2018-2025, Visie op Wonen uit 2019 en

Programmeringsafspraken Werklocaties 2016). De verrijkte gebiedsvisie is september 2019 door het portefeuillehoudersoverleg Ruimte van het SGE vastgesteld.

BRAINPORT SMART DISTRICT (BSD)

Nabij NS-station Brandevoort en de A270 wordt BSD ontwikkeld als 'wijk van de toekomst' met toepassing van baanbrekende technologieën. Het is voor Bouwend Nederland de landelijke proeftuin voor duurzaam en circulair versnellen van de (woning)bouwproductie. Partners zijn de gemeente Helmond (voorzitter), TU Eindhoven, Brainport Development, Provincie Noord-Brabant en Universiteit van Tilburg. De Stichting Brainport Smart District (2018) stuurt het ontwikkelproces aan van innovatie en de gemeente Helmond de gebiedsontwikkeling.

PROPOSITIE BRAINPORTLIJN (NATIONAAL GROEIFONDS)

De Brainportlijn is een nieuw innovatief vervoersysteem dat alle Brainportcampussen en regionale werklocaties rondom Eindhoven met elkaar moet

gaan verbinden, en via Eindhoven Centraal ook met nationale en internationale economische centra. De provincie Noord-Brabant, gemeente Eindhoven en Brainport Development zijn de initiatiefnemers van het plan dat gesteund wordt door het bedrijfsleven en kennisinstellingen uit Brainport Eindhoven. Het project is ingediend bij het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, om in aanmerking te komen voor een bijdrage van het Nationaal Groeifonds.

REGIONALE MOBILITEITSAGENDA EN UITVOERINGSPROGRAMMA

De gezamenlijke regionale mobiliteitsagenda is gekoppeld aan een regionaal mobiliteitsprogramma. Hierin worden de gezamenlijke mobiliteitsopgaven opgenomen en afspraken vastgelegd over de inzet en financiering van programma's/projecten. Betrokken partners zijn de regio en de provincie Noord-Brabant. Eind 2021 wordt een nieuwe versie vastgesteld die aansluit op het in ontwikkeling zijnde Streefbeeld Mobiliteit 2040, een actualisatie van de Bereikbaarheidsagenda van de Metropoolregio Eindhoven.

ACTIE- EN INVESTERINGSAGENDA CORONAHERSTEL

De Actie- en Investeringsagenda Coronaherstel van de provincie Noord-Brabant zet in op versnelling van bestaande projecten en richt zich op vijf sporen. Een spoor is gericht op vitale en duurzame steden (centrumontwikkelingen in de B5-steden en M7-gemeenten). In de regio Zuidoost maken Eindhoven

en Helmond hier deel van uit. Een ander spoor binnen deze aanpak is de digitale bereikbaarheid. Vanuit coronaherstel zet de provincie hierbij in op versnelling van de realisatie van de BrabantRing, een Brabantbreed project gericht op beschikbaar maken van een veilige en robuuste digitale infrastructuur voor grootschalige implementatie van maatschappelijke diensten in heel Brabant. Dit project zal doorwerken in de gehele regio Zuidoost-Brabant.

REGIONALE ENERGIESTRATEGIE METROPOOLREGIO EINDHOVEN (RES)

In het kader van het Klimaatakkoord is afgesproken dat elke regio een Regionale Energiestrategie (RES) opstelt. De RES is een instrument om te komen tot keuzes voor de besparing van energie, de opwekking van duurzame elektriciteit, de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de benodigde energie-infrastructuur. In de RES komt te staan welke doelen de samenwerkende overheden in de regio voor 2030 gaan realiseren voor zowel het stedelijk als het landelijk gebied. Ook geeft de RES een eerste doorblik naar 2050. Betrokken partners zijn gemeenten, de regio en de provincie Noord-Brabant.

(PROGRAMMA) AARDGASVRIJE WIJKEN & TRANSITIE WARMTENET HELMOND (KLIMAATAKKOORD)

Het aardgasvrij maken van bestaande wijken past bij de opgave om de bestaande bebouwde omgeving te verduurzamen. In 2050 moeten alle woningen,

gebouwen en bedrijven aardgasvrij zijn (8 miljoen panden). In het Klimaatakkoord is afgesproken dat voor 2030 1,5 miljoen panden zijn verduurzaamd. Duurzame Warmte is ook één van de thema's in de RES 1.0. BZK, EZK, IPO, UvW en VNG werken samen om gemeenten en betrokken partijen te ondersteunen in deze aardgasvrije opgave. Dit gebeurt via een Kennis- en Leerprogramma (KLP) en grootschalige proeftuinen. Het programma heeft als doel de overheden inzicht te geven hoe wijken in 2050 aardgasvrij te maken. De regio heeft één proeftuin de wijk 't Ven-Lievendaal (Eindhoven). Helmond werkt aan een transitie van het Warmtenet (niet in kader van dit programma). In Eindhoven en Helmond is een aantal wijken aangewezen als pionierswijk voor warmtetransitie, al dan niet met provinciale ondersteuning.

PROGRAMMA GEZONDE GROENE LEEFOMGEVING

WWS en LNV willen via het Programma Gezonde Groene Leefomgeving (PGGL) de betrokken landelijke, regionale en lokale partijen ondersteunen in de ambitie om gezondheid meer integraal en volwaardig te betrekken in het beleid op het gebied van de (inrichting van de) fysieke leefomgeving. In de kamerbrief van 16 april 2021 worden de randvoorwaarden en actielijnen benoemd waarbij met name (indirect) ingezet wordt op het benutten van meekoppelkansen.

LUCHTHAVEN EINDHOVEN OVERLEG (LEO)

Het LEO is een overlegplatform met betrokken maatschappelijke en overheidspartijen dat is opgericht om uitvoering te geven aan de vijf speerpunten uit het rapport Opnieuw Verbonden over de ontwikkelrichting voor Eindhoven Airport. Deze zijn: sturen op minder geluidbelasting, actief bijdragen aan klimaatdoelstellingen, sturen op verbetering luchtkwaliteit, meerwaarde bieden voor de regio en vertrouwen vanuit de omgeving. Het doel is een overlegstructuur, waarbij stakeholders op transparante en gelijkwaardige wijze samenwerken om de hierboven genoemde doelen te bereiken.

REGIONALE ONTWIKKELINGSSTRATEGIEËN

Met het MIRT-onderzoek Verstedelijking en Bereikbaarheid is een gedeeld beeld ontstaan tussen Rijk en regio over de urgentie, aanpak en omvang van de samenhangende opgaven op zowel het gebied van verstedelijking als bereikbaarheid in de regio. Voor het SGE is daarvoor een Verstedelijkingsakkoord in voorbereiding. Met het oog op de ontwikkeling van de regio in zijn geheel is in 2020 besloten om parallel daaraan aanvullende, integrale ontwikkelstrategieën voor de subregio's A2-gemeenten, Kempen en De Peel op te stellen. Deze hebben tot doel om te komen tot complementaire woon- en werkmilieus in de regio Zuidoost-Brabant.

SUBREGIONALE AFSPRAKEN WONINGBOUWPROGRAMMERING

Afspraken over woningbouwplannen worden in subregionale samenwerking opgesteld, hierbij zijn de provinciale bevolkings- en woningbehoefteprognose en de Brabantse Agenda Wonen richtinggevend. Het betreft thans de Kempische visie Wonen 2019-2023 (2019), de Woonafspraken De Peel 2020, het afsprakenkader Samenwerking subregio A2-Wonen (2019) en de SGE Visie op Wonen & Uitvoeringsprogramma en de Woondeal SGE 2019 (met Rijk en provincie). De subregio's stemmen onderling af. Regionale vaststelling vindt periodiek plaats tijdens het Regionaal Omgevingsoverleg.

SUBREGIONALE AFSPRAKEN BEDRIJVENTERREINENPROGRAMMERING

De prognoses bedrijventerreinen en kantoren (provincie Noord-Brabant, 2018) zijn richtinggevend voor de plannen die in subregionale samenwerking worden opgesteld. De werkwijze is vastgelegd in de provinciale Aanpak Werklocaties 2020-2023.

5.4 NADERE INFORMATIE AFSPRAKENKADERS EN PROGRAMMA'S NIEUWE BALANS LANDELIJK GEBIED

GEBIEDSSAMENWERKING ZUIDOOSTELIJKE ZANDGRONDEN (NOVI-GEBIED DE PEEL & IBP VITAAL PLATTELAND)

De opgaven in De Peel zijn groot én urgent: de transitie van de landbouw, de energietransitie, de klimaatopgave en de stikstofcrisis komen hier samen. Onder de Gebiedsgerichte samenwerking zuidoostelijke zandgronden vallen NOVI-gebied De Peel en IBP Vitaal Platteland. Het doel van het NOVI-gebied De Peel is om leefbaarheid en economische vitaliteit voor mensen die in het gebied wonen, werken en recreëren te verbeteren en een toekomstbestendige gezonde en natuurlijke leefomgeving te realiseren, waarbij alle betrokken overheidspartijen werken als één overheid voor integrale afwegingen op basis van gedeeld toekomstbeeld. Dit gebeurt door het opstellen van een gebiedsgericht programma en een regionale investeringsagenda. Het NOVI-gebied De Peel betreft Noordoost-Brabant, Zuidoost-Brabant en Noord- en Midden-Limburg. De aanpak voor het Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland is ondergebracht bij de gebieds-samenwerking.

NATIONALE KLIMAATADAPTATIESTRATEGIE (NAS)

De Nationale klimaatadaptatiestrategie (NAS, 2017) zet de koers uit voor een klimaatbestendig Nederland. Deze strategie brengt nieuwe initiatieven voor klimaatadaptatie op gang, en versnelt en verbreedt bestaande initiatieven. De NAS geeft een overzicht van de belangrijkste klimaatrisico's. Het Uitvoeringsprogramma van de NAS (2018) is gericht op het agenderen en aanpakken van belangrijke klimaatrisico's die grote gevolgen kunnen hebben, bijvoorbeeld voor de gezondheid en de economie. Om Brabant klimaatproof te maken heeft de provincie Noord-Brabant de Visie klimaatadaptatie opgesteld.

DELTAPLAN RUIMTELIJKE ADAPTATIE (DPRA)

Het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie (DPRA) is een gezamenlijk plan van gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk om Nederland klimaatbestendig en waterrobuust in te richten. Het Deltaplan versnelt en intensiveert de aanpak van wateroverlast, hittestress, droogte en de gevolgen van overstromingen. Aan de hand van een risicodialoog maken provincie, gemeenten en waterschappen nadere afspraken.

GEBIEDSGERICHTE AANPAK GROENBLAUWE OPGAVEN

Noord-Brabant staat voor grote uitdagingen om natuur- en waterdoelen op tijd te realiseren. Dit tegen de achtergrond van ingrijpende transitie in de landbouw. Via een gebiedsgerichte aanpak

wordt gelijktijdig gewerkt aan een gezonde natuur én perspectief voor de landbouw. Herstel van het natuurlijk systeem vraagt om het voorkomen van verdroging, minder uitspoeling van meststoffen en minder stikstof. De aanpak is integraal, samen en met de mensen in de streek: vanuit een Brabantse signatuur. Provincie, waterschappen, terrein-beherende organisaties, gemeenten en ZLTO werken samen aan een gezonde toekomst van het Brabantse land. Een duurzame en vitale landbouw hoort daarbij. Het gaat daarbij om de volgende vijf aandachtsgebieden: Peelvenen, Strabrechtse Heide, Kempenland, Leenderbos & Groote Heide & De Plateaux, en Weerter- en Budelerbergen & Ringselven. Per gebied is er een stuurgroep en een ambtelijke begeleidingsgroep met de betrokken gebiedspartijen. Daarnaast loopt de uitvoering van de maatregelen voor het realiseren van het NNB en behalen van de KRW-doelen door.

BRABANTSE AANPAK STIKSTOF NATURA 2000

Op provinciaal niveau is er een Stikstoffabel die regio voert over de Brabantbrede aanpak stikstof. Het gaat om het uitwisselen van kennis en informatie, duiden van signalen, zorgdragen voor afstemming tussen inhoudelijke ontwikkelingen en belangen en het monitoren van de voortgang van de aanpak stikstof in Brabant. Vanuit de regio Zuidoost-Brabant zijn het poho-overleg Transitie Landelijk Gebied, Eindhoven en Helmond vertegenwoordigd aan de provinciebrede tafel. Op regionaal niveau ondersteunen regionale ondersteuningsloketten de totstandkoming van (stikstof)transacties. Tijdens de

Omgevingsdagen kunnen signalen en knelpunten rondom deze transacties en tussen vraag en aanbod geadresseerd en opgepakt worden.

COMMISSIE GEURHINDER VEEHOUDERIJEN

De Commissie Geurhinder Veehouderijen is in 2018 van start gegaan. Aanleiding was een onderzoek van Wageningen University & Research naar de werking van onder andere combi-luchtwassers. De commissie richt zich op het inventariseren van maatregelen die geurhinder op korte termijn kunnen verminderen en op het leveren van een bijdrage aan een robuust geurbeleid op de langere termijn. Doel is het verminderen van geurhinder van veeteelt-bedrijven voor omwonenden.

SCHONE LUCHT AKKOORD

Het Schone Lucht Akkoord is een convenant tussen overheden met als doel in 2030 50% gezondheidswinst te halen door schonere lucht ten opzichte van het jaar 2016. Concreet gaat het Schone Lucht Akkoord om vermindering van de uitstoot van fijnstof en stikstofdioxide door wegverkeer, mobiele werk-

tuigen, landbouw, scheepvaart, industrie en huishoudens. De provincies en gemeenten die het Schone Lucht Akkoord hebben ondertekend, onderschrijven de ambitie van het Rijk, en committeren zich aan een bijbehorende inspanningsverplichting ter verbetering van de luchtkwaliteit.

Met het Schone Lucht Akkoord hoopt de rijksoverheid in 2030 op de meeste plekken te voldoen aan de advieswaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie. Hiermee worden jaarlijks 4.000 tot 5.000 vroegtijdige sterfgevallen voorkomen.

VAN GOGH NATIONAAL PARK I.O.

In Van Gogh Nationaal Park in oprichting werken ruim vijftig partners aan een Nationaal Park nieuwe stijl. Doel is een mooie, gezonde en groene leefomgeving met prachtige natuur en vitaal boerenland midden in een economisch krachtige regio, met groen tot in de steden en dorpen. De ambitie is met hetzelfde lef en verbeeldingskracht als Van Gogh gezamenlijk te bouwen aan het landschap van de toekomst. In maart 2020 is bij het Ministerie LNV een statusaanvraag Nationaal Park ingediend.

VOORNEMEN PEELVENEN NATIONAAL PARK

In 2020 heeft het Overlegorgaan Nationaal Park de Groote Peel in samenwerking met de provincies Noord-Brabant en Limburg, de waterschappen Aa en Maas en Limburg, en de omliggende Peelgemeenten, het initiatief genomen om te komen tot de oprichting van het Peelvenen Nationaal Park (nieuwe stijl). Doel is het creëren van een samenhangend geheel van landschap en natuur (waarin de Natura 2000-gebieden zijn opgenomen) met een veerkrachtig waterhuishoudingssysteem. Daarnaast wordt ingezet op een passende transformatie van de aanwezige landbouw en op dragende gemeenschappen. Het initiatief is voorgedragen in het kader van de LNV Tijdelijke regeling ondersteuning Nationale Parken. In het kader van het NOVI-gebied de Peel wordt gekeken naar samenwerking van dit initiatief met de gebiedsgerichte aanpak Peelvenen en andere gebieden binnen het NOVI-gebied.

BENELUX GRENSOverschrijdend TERRITORIALE SAMENWERKING NATUURGRENSPARK DE GROOTE HEIDE

De Groote Heide is een grensoverschrijdend natuurgebied in Zuidoost-Brabant. Zes gemeenten werken hier samen met als doel deze regio te profileren als een toeristisch-recreatief aantrekkelijk gebied om daarmee de economie en leefbaarheid van de kernen en de regio te vergroten en te verstevigen. Samen met partners wordt gewerkt aan verdere ontwikkeling en versterking van de kwaliteit van natuur en landschap en toeristisch-recreatieve voorzieningen.

WATERBEHEERPROGRAMMA'S

De ambitie voor de watertransitie krijgt aandacht in de waterbeheerprogramma's van de waterschappen, waarbij droogte en wateroverlast c.q. herstel van het watersysteem nader worden uitgewerkt. De wettelijke basis ligt in de Waterwet en de Verordening Water. Verder zoeken de waterschappen afstemming met de NOVI en de POVI.

STROOMGEBIEDBEHEERPLAN MAAS

Het stroomgebiedbeheerplan Maas uit 2008 geeft onder andere een beschrijving van dit stroomgebied, de doelen voor de oppervlakte- en grondwaterlichamen en een samenvatting van de maatregelen die genomen gaan worden. De regio Zuidoost-Brabant valt binnen dit Maasstroomgebied en gemeenten, waterschappen en Provincie dienen dan ook nadere afspraken te maken over de waterkwaliteit van oppervlaktewater en grondwater in het gebied. Deze afspraken zijn nadere uitwerkingen die gemaakt dienen te worden vanuit de Kader Richtlijn Water (KRW).

KOEPelOVEREENKOMST GROENBLAUWE OPGAVEN 2021-2027

In de Koepelovereenkomst Groenblauwe Opgaven zijn samenwerkingsafspraken tussen de waterschappen en de provincie Noord-Brabant gemaakt die gaan over gezamenlijke opgaven en ambities, de manier van samenwerken, de benodigde investeringsmiddelen en capaciteit. Het betreft maatregelen die worden genomen voor de KRW, de wateropgaven

om te komen tot een klimaatrobust systeem en natuuropgaven via een integrale gebiedsgerichte aanpak. Voor de overige opgaven en taken van het waterschap in de WBP5-periode zijn deze samenwerkingssafspraken niet van toepassing.

PROGRAMMA SANERING EN VERDUURZAMING VEEHOUDERIJ

Het Rijk neemt met het Programma Sanering en Verduurzaming Veehouderij maatregelen om de veehouderij diervriendelijker en duurzamer te maken. Onderdeel van het programma is de Subsidie-regeling sanering varkenshouderijen (Srv). Varkenshouderijlocaties die geuroverlast voor omwonenden veroorzaken en die willen stoppen konden zich tot 15 januari 2020 aanmelden voor deelname aan de Srv-regeling. Hiermee kunnen varkenshouders een subsidie ontvangen voor het laten doorhalen van hun varkensrechten. Daarmee beëindigen zij de betreffende bedrijfslocatie. Daarnaast ontvangen boeren een vergoeding voor het waardeverlies van de stallen. Aan deelname is een aantal voorwaarden verbonden, zo moest een bedrijf onder andere voldoen aan een drempelwaarde voor geuroverlast.

ZOEKGEBIEDEN MESTBEWERKINGSLOCATIES

Brabantse gemeenten, waterschappen en de provincie Noord-Brabant willen regionale afspraken maken over geschikte gebieden voor schone en veilige mestbewerking in Brabant. In dat kader wordt een plan-MER (milieueffectrapport) opgesteld

waarmee potentieel geschikte locaties voor mestbewerkingsinstallaties in Brabant in beeld komen. De zoektocht naar mestbewerkingslocaties hangt samen met de aanpak van mest in een Brabantse voedselketen 3.0 (slim, waardevol, circulair en verbonden).

